

חוק המקוואות החדש: אין סיבה למסיבה

אחר פולמוס ציבורי נרחב, אישרה השבוע ועדת הפנים את חוק המקוואות לקריאה ראשונה, במה שהוגדר כפשרה הוגנת. על פי הנוסח החדש תינתן למועצה הדתית הסמכות להחליט עם מי תבוא בהתקשרות חוזית, ועם מי לא. יש שראו בכך הישג ובשורה לציבור הטובלות. לצערי, אינני מהמצטרפות לצהלות השמחה, כמו גם רבות מהטובלות ומנציגי הזרמים. עניינו של טור זה יהיה לבאר מה יש ב"פשרה" שהושגה, ובעיקר, מה אין בה.

נתחיל מהסוף: בשורה אמיתית לטובלות ודאי שאין כאן, והמציאות בשטח היא עדות רועמת עד כמה הטובלות כמהות לבשורה כזו. במציאות הקיימת בעולם האמיתי, נשים עדיין חוות פגיעה בפרטיותן, עדיין מתודרכות איך וכיצד לטבול, עדיין עוברות חקירה פולשנית ועומדות במבוכה ובתחושת אי נוחות, ובמקרים הגרועים יותר, אף עומדות בפני הזמנת משטרה אם מבקשות לטבול לבדן. החוק לא מנסה לטפל בפגיעה הגסה שחוות אלפי נשים טובלות (דתיות וחילוניות) בחופש דתן, בפרטיותן, במנהגן מדורי דורות וברגשותיהן.

המצדדות בחוק, טוענות כי הצליחו לפחות למנוע את הקטסטרופה שהביא עמו הנוסח המקורי שהעלה גפני, וכי כעת הטובלות לא תפגענה. ואכן, עצם העובדה שהחוק המקורי בכלל עלה על סדר היום, ואף הגיע לכדי אישור בקריאה טרומית, היא לכשעצמה אות קלון על כל מי שחתום על החרפה הזו או הצביעה בעדה. באמצעות מאמץ משותף הצלחנו אמנם למנוע פגיעה חסרת תקדים, אך עדיין נותרנו כאמור עם גרסה עמומה בבחינת שיקול הדעת שניתן למועצה, ועם אפליה ממוסדת כלפי הזרמים השונים. סיבה לחגיגה אפוא, ודאי שאין כאן. על כן, בפני מי שמתעקש לחגוג את ה'פשרה' שהושגה, מוטב להזכיר רק שנחמתו היא בכך שנשים נפגעו לפני החוק, נפגעות כיום, וימשיכו להיפגע גם אחרי החוק. איזו הקלה.

זאת ועוד, מוטב אולי לציין שממילא החוק בגרסתו הקודמת לא היה אלא ספין. מי שקצת מכיר את מעלליו וכישוריו הפוליטיים של ח"כ גפני, גם מכיר היטב תרגילים מסוג זה. תפקידו של הנוסח הקודם, בצד צרכים פוליטיים מידיים והרעש שהצליח לייצר, היה בעיקר להכשיר את הקרקע לנוסח החדש, ולייצר מראית עין של "פשרה". כאן גם מקור גאוותן של מי שרואות בחוק החדש הצלחה.

אז מה כן יש בחוק? התיקון מאפשר למועצה הדתית סמכות להחליט באופן שרירותי עם מי להתקשר ועם מי לא, ללא תנאים, ללא סייגים, ללא חריגים וללא מגבלות. לחוק, שנוסחו עמום ולא במקרה, צפויות שתי משמעויות עיקריות: האחת היא שכל מועצה תוכל לפעול בהתאם לגחמותיה ללא סטנדרט אחד מחייב, ומניסיוננו, במקרים כאלו רק השמיים הם הגבול.

ניקח למשל נשים שהתגיירו דרך 'גיור כהלכה', רשת בתי דין עצמאיים אורתודוקסיים לגיור, (הפועלים מתוך נאמנות מוחלטת להלכה), שבג"צ אף הכיר בגיורם לעניין חוק השבות. הרבנות הראשית כידוע דוחה כל אפשרות (הלכתית וראויה ככל שתהיה) אשר מאיימת על שליטתה במוקדי הכוח וההשפעה. במקרה כזה יכולה המועצה הדתית, שהיא זרוע ביצוע של הרבנות, להנחות שלא לאפשר גישה של כלות מתגיירות אלו למקווה.

המשמעות השנייה היא ששוב מדינת ישראל אומרת במפורש שיש זרמים ביהדות ששווים יותר ויש שפחות. נזכיר כי בג"צ קבע באופן מפורש שהמקוואות הם רכוש הציבור ולא ניתן למנוע שירותי דת חיוניים מזרם מסוים באוכלוסייה, במיוחד בהיעדר חלופה נאותה. החוק הזה בא

ואומר שהמקוואות הם רק של חלק מהציבור, ולמעשה מעגן בחקיקה ראשית את האפליה של זרמי היהדות השונים. בלי מסכות ובלי שמץ של בושה.

גם הפשרה על פיה ייבנו מקוואות פרטיים לרפורמים ולקונסרבטיבים אינה אלא תזכורת לזלזול הבוטה בהם. ההצעה לבנות מקוואות לרפורמים היא כמובן בכסף יהודי זר (כספי הסוכנות), שלא חלילה יצטייר מצב שהמדינה לוקחת בחשבון את כלל יהודיה, או מעבירה מסר שעלול להתפרש בכיוון זה. זאת מבלי לציין את החשש המאוד ריאלי שמקוואות אלו כלל לא ייבנו, למרות ההתחייבות.

היבט נוסף עליו יש לתת את הדעת בכל צעד מפלה בענייני דת ומדינה, ולצערנו לא חסרים כאלו, זה ההשפעה המצטברת על יחסינו עם אחינו בתפוצות. החוק וההליך הנלווה אליו הם בגדר יריקה נוספת בפניה של יהודי העולם, שפעם אחר פעם מקבלים את המסר מהמחוקק בישראל שהוא פשוט לא סופר אותם. לא בגיור, לא בנישואים ובגירושים, לא בכותל, לא במקווה. אני ואפסי עוד.

לבקש את עזרתם של יהודי העולם בעתות משבר- אנו יודעים היטב. לקרוא להם לבוא ארצה ולתת כתף- יודעים גם יודעים. לקיים ימי הוקרה והערכה בכנסת לציון הקשר המיוחד- קלי קלות. מילים יפות למזלנו לא עולות כסף. אולם להפוך את ישראל לבית מכבד לכל היהודים מכל הזרמים במעשה ולא רק בדיבור- בזה אנו טובים קצת פחות. ההשלכות של עניין זה הן ארוכות טווח, והם עניין למאמר אחר.

אז מה אם כן, היינו בכל זאת מצפים שיקרה?

האידיאל היה לו הייתה הכנסת נמנעת ככל האפשר מחקיקה מתערבת בנושאי דת ומדינה, שכן במרבית המקרים חקיקה כזו ממילא לא מביאה תועלת פרט להגברת הפילוג וליבוי היצרים. אולם אם כבר פותחים את הנושא לחקיקה כנגד פסיקת בג"צ, הייתי מצפה שלכל הפחות יעגנו גם את חוזר המנכ"ל, שיבטיח את זכותן של כלל הנשים לטבול כמנהגן. לו זה היה נעשה, ניתן היה לדבר על איזשהי בשורה לציבור הטובלות.

על כן החוק הזה, למרות הלוליינות המשפטית והחוקתית הוא עדיין מה שהיה: לא יהודי, לא חוקתי, לא דמוקרטי. המילה האחרונה לא נאמרה, ונמשיך להיאבק בו בכל הכלים.